

POROČILO RAZISKAVE

NEUPRAVIČENO PARKIRANJE NA PARKIRNIH MESTIH REZERVIRANIH ZA INVALIDE

Izr. prof. dr. Aleš Bučar Ručman
Asistentka Ajda Šulc, mag. var.
Asistentka Monika Klun, mag. var

O RAZISKAVI 2021

Na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru je bila pod vodstvom izr. prof. dr. Aleša Bučarja Ručmana in s sodelovanjem asistentke Ajde Šulc novembra 2021 opravljena tretja obširna raziskava o parkiranju na parkirnih mestih, rezerviranih za invalide. Ugotovitve raziskave podajajo vpogled v veljavnost oz. spoštovanje formalnih in neformalnih družbenih norm in solidarnosti v družbi.

Rezultati raziskave iz leta 2021 omogočajo tudi pomembno primerjavo podatkov z leti 2018 in 2015 ter oceno stanja potem, ko se je v začetku leta 2018 končala ozaveščevalna kampanja »Parkiraj izgovore drugam! Ne na mesta, rezervirana za invalide.«. Še več, omogočajo tudi vpogled v to, kako sprememba na področju zakonodaje in zaostritev kaznovanja (povišanje kazni) vpliva na ravnanja voznikov.

NAMEN RAZISKAVE 2021

- oceniti, kakšno je stanje na invalidskih parkirnih mestih, potem ko se kampanja ozaveščevalna kampanja »Parkiraj izgovore drugam! Ne na mesta, rezervirana za invalide.« ne izvaja več od leta 2018,
- dobiti natančen vpogled v dogajanje na parkirnih mestih, rezerviranih za invalide,
- ugotoviti pogostost in trajanje nepravilnega parkiranja na mestih, rezerviranih za invalide,
- ugotoviti vedenje voznikov, ki neupravičeno parkirajo na mestih, rezerviranih za invalide,
- ugotoviti profil tipičnega kršitelja, ki bo vključeval podatke spola, starosti, njegovega vedenja, trajanja in situacije kršitve ter ali gre za voznike tujih vozil ali vozil registriranih v Sloveniji,
- ugotoviti, ali spremembe zakonodaje in zvišanje kazni vodijo v manjše število kršitev.

POTEK RAZISKAVE 2021

Raziskava je vključevala neposredno opazovanje 45 parkirnih mest, rezerviranih za invalide, na 9 lokacijah v Ljubljani. Izbrana so bila glede na ugotovitve raziskave v letih 2015 in 2018, ko je bilo na teh mestih zabeleženo najbolj pogosto parkiranje vozil. Opazovana parkirna mesta se nahajajo ob ulicah v središču Ljubljane, pred

zdravstvenim domom (ZD Ljubljana Center) in v nakupovalnih središčih (BTC in City Park, ter nakupovalno središče Supernova na Rudniku). Za primerjavo, leta 2015 je bilo na teh lokacijah opazovanih 42 rezerviranih parkirnih mest, leta 2018 43, leta 2021 pa 45.

POJASNILO: Za namene analiz smo zaradi poenotenja podatkov o izbranih nadzorovanih parkirnih mestih podatke za leti 2015 in 2018 črpali iz podatkov, predstavljenih v raziskavi za leto 2018.

Bistvena prednost terenske raziskave v primerjavi s podatki o kršitvah, ki jih imajo zbrane nadzorstvene institucijah (Mestno redarstvo, Policija), je ta, da je z raziskavo omogočen vpogled v sivo polje teh kršitev (neregistrirane primere kršitev), dodatno pa je omogočena tudi primerjava z raziskavama iz let 2015 in 2018. Opazovalci so v dvojicah tri dni po štiri ure (skupaj 12 ur) neprekinjeno opazovali točno določena parkirna mesta in dobili vpogled v dejansko dogajanje na teh mestih. Opazovanje je potekalo od 8., 10. in 12. novembra med 15.00 in 19.00 uro. Dodatna prednost terenske raziskave je bila, da so bili opazovalci za razliko od formalnih nadzornikov neprepoznavni, saj niso bili v uniformah in so bili vedno odmaknjeni od opazovanega parkirnega mesta vsaj 10 metrov. V raziskavi je sodelovalo 50 opazovalcev in nadzornik. Izbrano mesto sta v raziskovanem obdobju neprestano nadzorovala vsaj dva opazovalca, ki sta s pomočjo neposrednega terenskega opazovanja ločeno zbirala podatke o dogajanju na parkirnih mestih, rezerviranih za invalide.

Tabela 1. Število invalidskih parkirnih mest po lokacijah

	2015	2018	2021
Müller BTC	2	2	2
BTC Hala A	3	2	2
Citypark garažna hiša PR	9	8	9
Citypark garažna hiša 2. nad	9	9	9
Miklošičeva	2	5	5
Drama	3	3	2
Rimska (Pod Lipo)	2	2	2
ZD Metelkova	2	2	2
Leclerc Rudnik	10	10	12
SKUPAJ	42	43	45

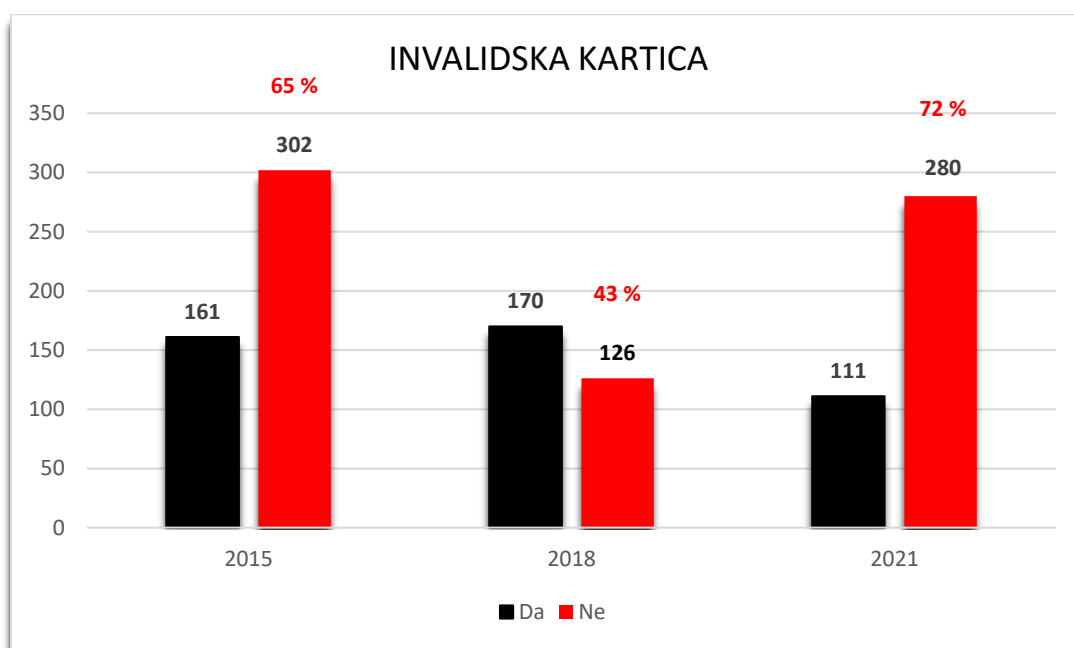
GLAVNE UGOTOVITVE RAZISKAVE 2021

V opazovanem času je bilo na vseh parkirnih mestih, rezerviranih za invalide, zabeleženih 395 parkiranih vozil. Podatke o (ne)nameščenih ustreznih invalidskih karticah imamo zbrane za 391 vozil. Med vsemi parkiranimi vozili je bilo 280 (72 %), takšnih, ki niso imela nameščene ustrezne invalidske kartice in 111 (28 %) takšnih, ki so invalidsko kartico imeli.

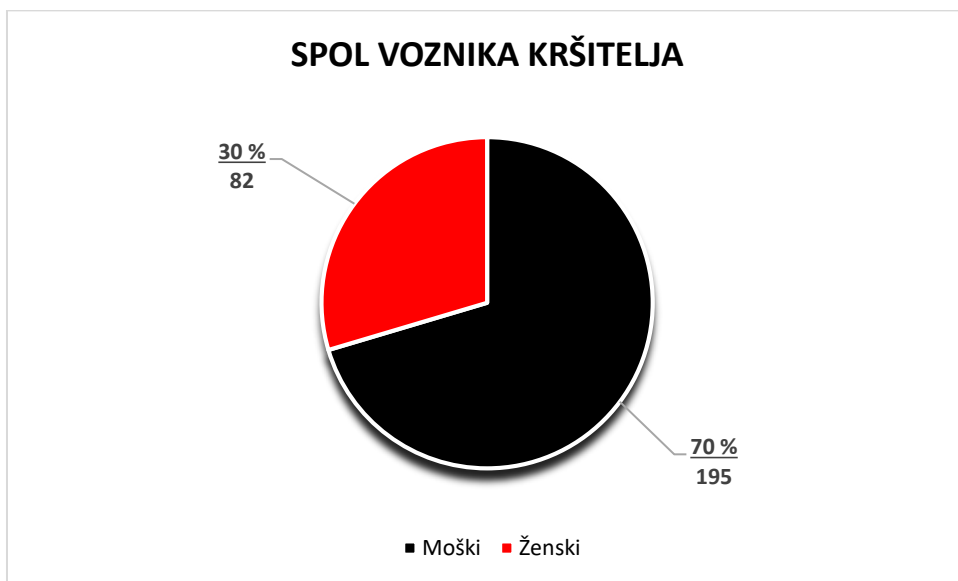

V primerjavi z letoma 2015 in 2018 je bilo leta 2021 veliko več kršitev kot leta 2018 in malo manjše število kršitev kot leta 2015, vendar se je razmerje med kršitelji in upravičenimi uporabniki parkirnih mest povečalo za 7 %. Leta 2015 je bilo med opaženimi parkiranji kršiteljev 65 %, leta 2018 43 %, leta 2021 pa 72 %

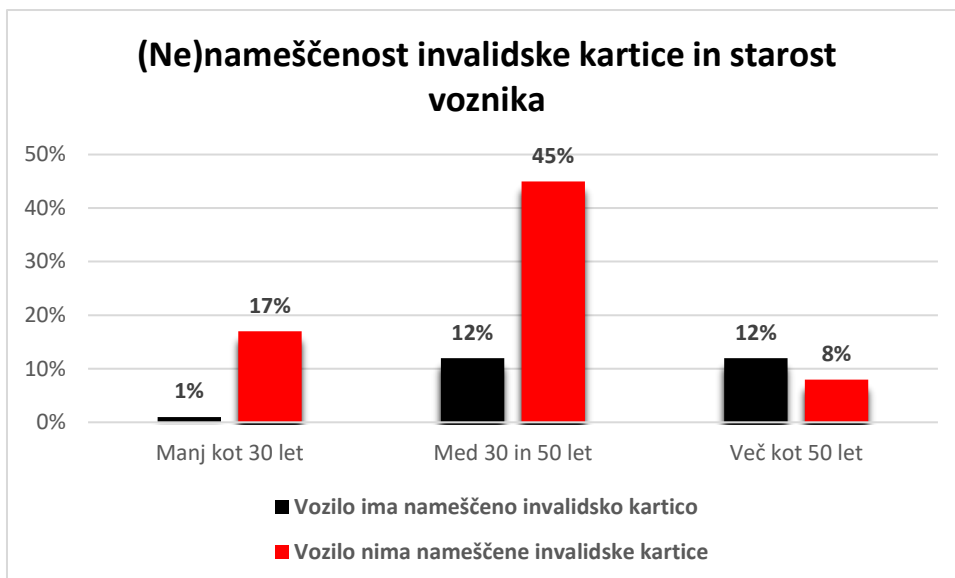
Leta 2015 sta bili na 42 parkirnih mestih na istih lokacijah v 12 urah zabeleženi 302 kršitvi, leta 2018 je bilo na istih mestih in 43 parkirnih mestih v 12 urah zabeleženih 126 kršitev, leta 2021 pa je bilo na istih mestih in 45 parkirnih mestih v 12 urah zabeleženih 280 kršitev. V slednjem letu je bilo torej 7 % manj kršitev kot v letu 2015 in 122 % več kršitev kot leta 2018.

Med kršitelji je bilo podobno kot v letih 2015 in 2018 tudi v letu 2021 več moških kot žensk. Podatki o spolu kršitelja so bili zbrani za 277 respondentov, pri čemer jih je bilo 195 oz. 70 % moških in 82 oz. 30 % ženskih kršiteljic. Za primerjavo, leta 2015 je bilo 77 % moških kršiteljev in 23 % ženskih kršiteljic (n=271) medtem, ko je bilo leta 2018 moških kršiteljev 74 % (92), ženskih kršiteljic pa 26 % (32).

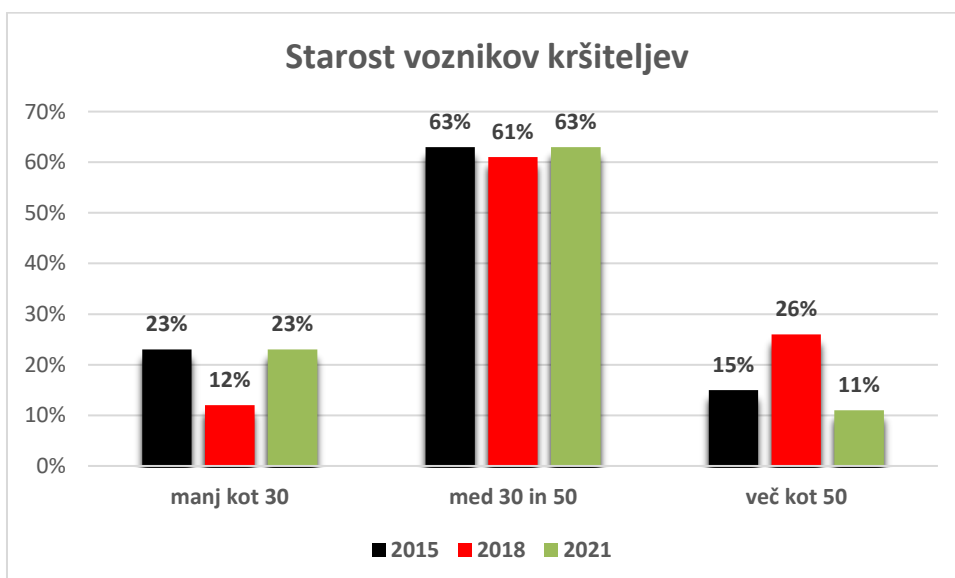
Največ kršiteljev je bilo v starostni skupini 30-50 let (63 % vseh kršiteljev), sledijo mlajši od 30 let (23 % vseh kršiteljev) in starejši od 50 let (11 % vseh kršiteljev).

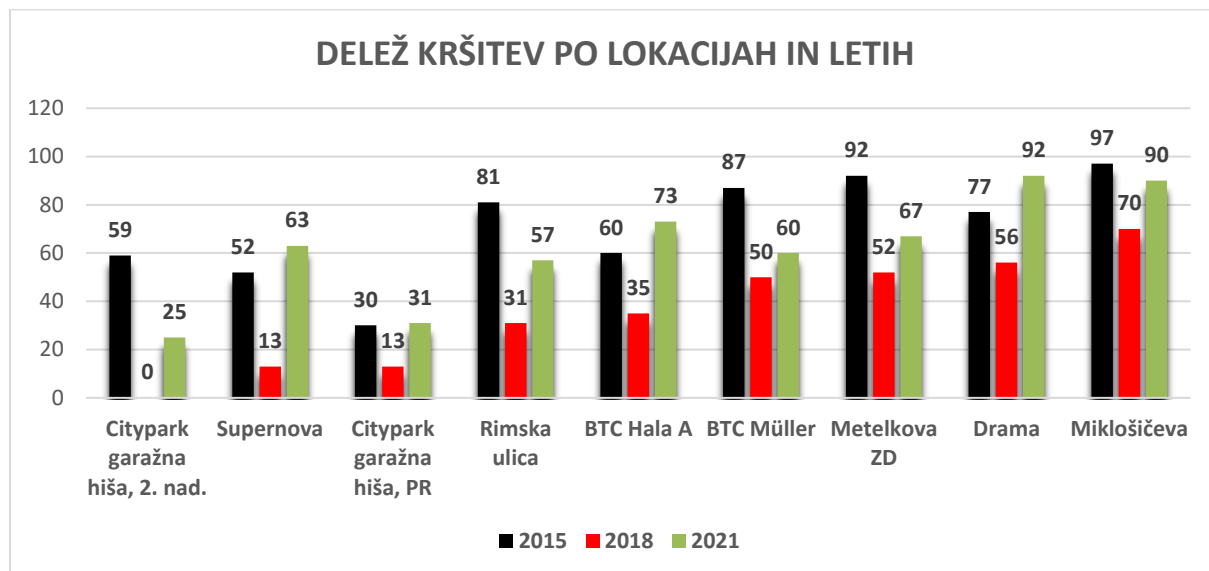
N (brez kartice) = 280

N (s kartico) = 111

V primerjavi z letom 2018 je leta 2021 delež kršiteljev mlajših od 30 let znatno narasel (iz 12 % leta 2018 na 23 % leta 2021) in je podoben deležu iz leta 2015. Podoben kot v letu 2015 je tudi delež kršiteljev v starosti 30-50 let (63 %), pri čemer se je v primerjavi z letom 2018 delež kršiteljev v tej kategoriji starostne skupine povečal (61 %). Delež kršiteljev starejših od 50 let se je v letu 2021 (11 %) v primerjavi z letoma 2015 (15 %) in 2018 (26 %) zmanjšal.

Opažamo tudi pomembne razlike med lokacijami. Na sedmih od devetih lokacij (parkiranje ob cesti in v središču mesta) je bil delež kršitev 57 % ali več. Stanje kršitev po vseh lokacijah je slabše kot v letu 2018. V primerjavi z letom 2015 se je v letu 2021 delež kršitev povečal na štirih, zmanjšal pa na petih lokacijah.

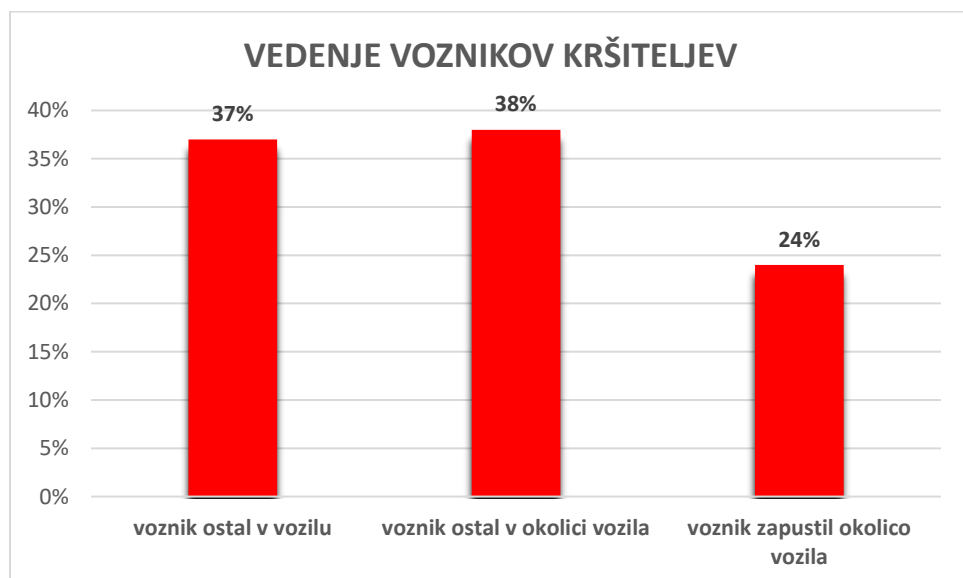

N (2015) = 463

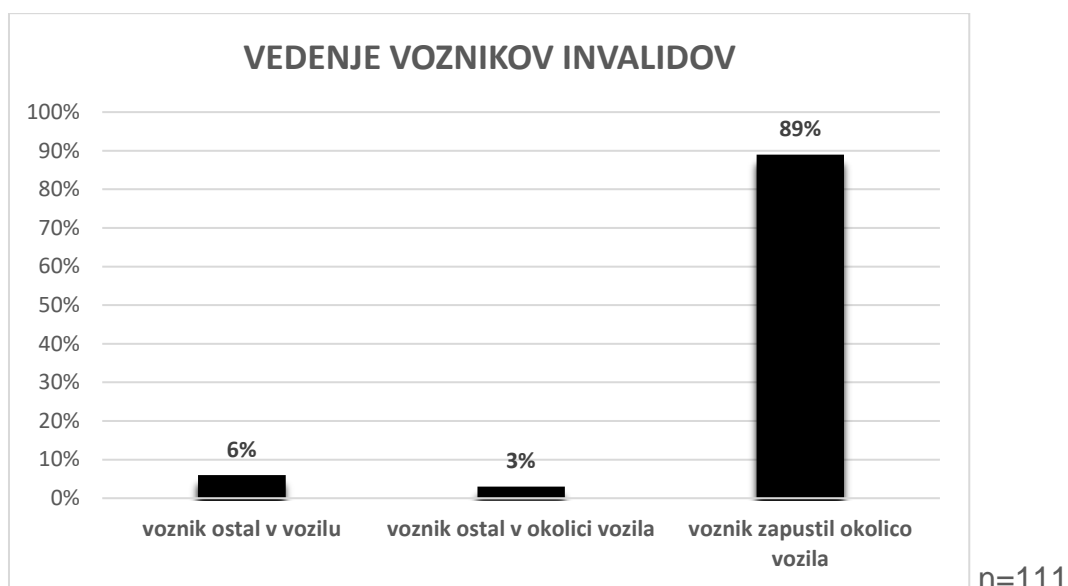
N (2018) = 296

N (2021) = 280

Največji delež voznikov, ki so neupravičeno parkirali na parkirnih mestih, rezerviranih za invalide, je po parkiranju ostala v bližnji okolici vozila (38 % kršiteljev), drugi so ostali v vozilu (37 %) oz. zapustili tudi okolico vozila (24 %). Na osnovi teh podatkov je mogoče sklepati na zavedanje kršitve pri voznikih, ki ostajajo v bližini vozila oz. v vozilu. Vozniki, ki so imeli v vozilih invalidsko kartico, so običajno zapustili vozilo in njegovo okolico (89 %).

n=280

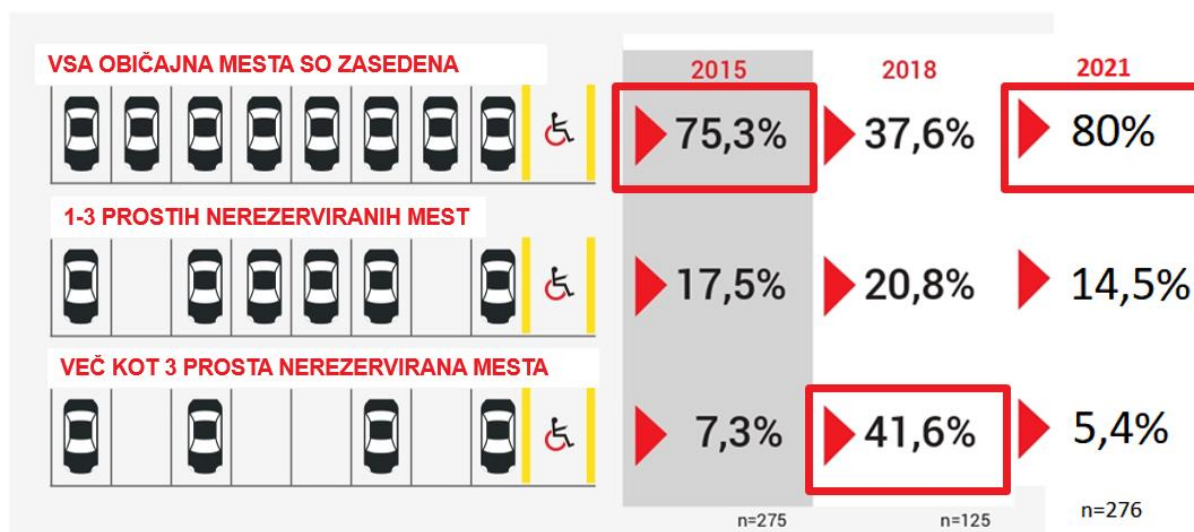
Med vozniki, ki so nepravilno parkirali na parkirnih mestih, rezerviranih za invalide, so prevladovala kratkotrajna parkiranja (74 % kršitev traja do 15 minut). Vozniki vozil z invalidsko kartico so najpogosteje parkirali vozilo za dalj časa (56 % jih parkira za dalj kot 30 minut).

TRAJANJE PARKIRANJA	INVALIDSKA KARTICA	
	Da	Ne
manj kot 5 minut	6	112
5 - 10 minut	8	56
10 - 15 minut	8	29
15 - 20 minut	9	21
20 - 25 minut	10	11
25 - 30 minut	7	8
30 - 35 minut	8	6
več kot 35 minut	53	22

NEUPRAVIČENO PARKIRANJE OB PROSTIH PARKIRNIH MESTIH

Leta 2021 so kršitelji na mesta, rezervirana za invalide, najpogosteje parkirali v primerih, ko okoli invalidskega parkirnega mesta ni bilo prostih drugih («običajnih») parkirnih mest (80 %). Če te ugotovitve primerjamo z ugotovitvami iz let 2015 in

2018, vidimo, da so kršitelji tudi v letu 2015 najpogosteje parkirali, ko okoli parkirnega mesta, rezerviranega za invalide, ni bilo drugih parkirnih mest. V letu 2018 je najpogosteje prihajalo do kršitev v primerih, ko so bila v bližini prosta več kot 3 »običajna« parkirna mesta (42 % kršitev). Ko je bilo v neposredni bližini prostih od 1 do 3 nerezerviranih parkirnih mest je v letu 2021 prišlo do 15 % kršitev. Kršitev v takšnih situacijah je bilo v letu 2015 18 %, v letu 2018 pa 21 %. Opaziti je naraščanje deleža kršitev v primerih, ko so bila vsa mesta okoli, razen mest rezerviranih za invalide, zasedena. V letu 2015 je bilo kršitev v takšnih situacijah 75 %, v letu 2018 pa 38 %, v letu 2021 pa 80 %.

UGOTOVITVE PRIMERJAVE 2015-2018-2021

- Število kršitev je naraslo in se je približalo številu kršitev iz leta 2015 (v letu 2021 je bilo 7 % manj kršitev kot v letu 2015 in 122 % več kršitev kot leta 2018).
- V letu 2021 je narasel delež kršiteljev (leta 2015 jih je bilo 65 %, leta 2018 43 %, leta 2021 pa 72 %) .
- Upada delež upravičene uporabe parkirnih mest, rezerviranih za invalide (v letu 2021 je bilo 31 % manj primerov upravičene uporabe kot v letu 2015 in 35 % manj kot v letu 2018).
- Deleži kršiteljev mlajših od 30 let in starih med 30 in 50 let so se v letu 2021 približali deležem kršiteljev v teh starostnih skupinah iz leta 2015. Delež kršiteljev, starih 50 let ali več, se glede na leti 2015 in 2018 zmanjšuje.
- Stanje kršitev po vseh lokacijah je bilo v letu 2021 slabše kot v letu 2018, medtem ko se je v primerjavi z letom 2015 na nekaterih lokacijah izboljšalo, na nekaterih pa poslabšalo.
- Še vedno prevladujejo moški kršitelji, ki v večini neupravičeno parkirajo za kratek čas (kršitve do 15 minut so predstavljale 74 % vseh kršitev), pri čemer jih večina ostaja v vozilu (37 %) oz. v njegovi okolici (38 %).

Profil tipičnega kršitelja v letu 2021: moški, star med 30 in 50 let, parkira na Miklošičevi do 15 minut, ostaja v okolici vozila, voznik je sam v vozilu in ima slovensko registrsko tablico. Glede na spol, starost, vedenje, število oseb v avtomobilu, trajanje kršitve in registrsko tablico se profil tipičnega kršitelja v primerjavi z letom 2015 ni spremenil.

Tabela 1: Profil tipičnega kršitelja

01 moški, star med 30 in 50 let
02 parkira na Miklošičevi
03 trajanje kršitve do 15 minut
04 ostaja v okolici vozila
05 je sam v vozilu
06 ima slovensko registrsko tablico